

Condamnarea reclamantelor – judecătore - pentru abuz în serviciu nu a adus atingere garanției independenței sistemului judiciar

În hotărârea sa de Cameră¹ pronunțată astăzi în cauza **Bădescu și alții c. României** (cererile nr. 22198/18, nr. 48856/18 și nr. 57849/19), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis, în unanimitate, că:

Nu a avut loc o încălcare a articolului 7 (nicio pedeapsă fără lege) al Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Cauza privește lipsa de previzibilitate a legii penale invocată de reclamante, de profesie judecători, care au fost condamnate pentru abuz în serviciu.

La fel ca instanțele naționale, Curtea constată că fapta imputată reclamantelor nu constă în pronunțarea unei hotărâri judecătorești, ci în faptul că acestea au adoptat o anumită conduită anterioară redactării acestei hotărâri și au construit apoi, cu bună știință, un raționament juridic contrar legii în vederea pronunțării unei soluții preconcepte, cauzând astfel un prejudiciu. Astfel, autoritățile naționale au considerat că reclamantele au modificat faptele pentru a face posibilă aplicarea principiului *ne bis in idem* într-o cauză dedusă judecății lor.

În această privință, Curtea acordă importanță analizei Înaltei Curți de Casație și Justiție potrivit căreia ancheta penală nu are ca obiect examinarea legalității și temeiniciei hotărârii judecătorești pronunțate într-un proces - acest rol aparținând în mod exclusiv organelor de control competente prevăzute de lege -, ci identificarea, dincolo de hotărârea judecătorească, a unui comportament care contravine îndatoririlor de serviciu și corespunde elementului material al infracțiunii, un astfel de comportament putând uneori să influențeze soluția care urmează să fie adoptată. Astfel, instanțele interne au făcut distincție între faptele care angajau răspunderea penală a reclamantelor și pronunțarea unei hotărâri cu bună-credință.

Rezumat al situației de fapt

Reclamantele, Liliana Bădescu (prima reclamantă), Dumitrița Piciarcă (a doua reclamantă) și Veronica Cîrstoiu (a treia reclamantă), sunt trei persoane de cetățenie română, născute în 1957, 1955 și respectiv în 1957. Ele locuiesc în București. Ele exercitau funcția de judecător la secția penală a Curții de Apel București („Curtea de Apel”).

Printr-o hotărâre definitivă din 4 aprilie 2011, Curtea de Apel l-a condamnat pe S.D. la o pedeapsă de șapte ani închisoare pentru diferite infracțiuni economice. S.D. a sesizat Curtea de Apel cu două contestații în anulare, cale extraordinară de recurs. Contestațiile în anulare erau judecate de un complet format din trei judecători. Cum primele două contestații în anulare nu au avut un rezultat favorabil, S.D. a introdus o a treia contestație în anulare. Aceasta a fost repartizată în mod aleatoriu unui complet de judecată format din cele trei reclamante.

Printr-o decizie definitivă din 22 februarie 2012, Curtea de Apel, într-un complet format din cele trei reclamante, a admis a treia contestație în anulare și a anulat condamnarea penală a lui S.D. Curtea de apel a remarcat că S.D. a fost anterior anchetat penal pentru fapte care se raportau în parte la faptele

1. În temeiul articolelor 43 și 44 din Convenție, prezenta hotărâre de Cameră nu este definitivă. În cursul perioadei de trei luni de la pronunțarea hotărârii, oricare dintre părți poate solicita trimiterea cauzei în fața Marii Camere a Curții. În cazul în care se formulează o astfel de cerere, un complet format din cinci judecători va examina dacă cererea merită o examinare suplimentară. În caz afirmativ, Marea Cameră va judeca cauza și va pronunța o hotărâre definitivă. În cazul în care cererea de retrimiteră este respinsă, hotărârea Camerei devine definitivă în ziua respectivă.

Odată ce o hotărâre devine definitivă, aceasta este transmisă Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei pentru supervizarea executării sale. Informații suplimentare privind procesul de executare pot fi găsite aici: www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution.

pentru care acesta a fost condamnat prin hotărârea definitivă din 4 aprilie 2011. Ea a constatat că în acea anchetă penală s-a dispus neînceperea urmăririi penale, decizie confirmată de Curtea de Apel Craiova, și a concluzionat că în cauză principiul *ne bis in idem* a fost încălcat în măsura în care S.D. a fost urmărit penal de două ori pentru aceleași fapte.

În 2013, o anchetă penală a fost începută împotriva celei de a treia reclamante și alte persoane pentru mai multe infracțiuni de corupție. Printr-o hotărâre din 26 martie 2016, confirmată printr-o hotărâre definitivă a Înaltei Curți de Casație și Justiție („Înalta Curte”), Curtea de Apel Constanța a condamnat-o pe a treia reclamanta la o pedeapsă de șapte ani închisoare pentru diferite infracțiuni, printre care și infracțiunea de luare de mită. S-a reținut în acuzare că în cursul lunii februarie 2012, această reclamantă a primit o sumă de bani pentru a pronunța împreună cu ceilalți doi membri ai completului de judecată o soluție de admitere a contestației în anulare a lui S.D.

Între timp, la data de 27 aprilie 2012, în urma mai multor articole publicate în presă referitoare la anularea condamnării penale a lui S.D., o anchetă disciplinară a fost începută împotriva reclamantelor. Inspekția judiciară a solicitat aplicarea unei sancțiuni disciplinare împotriva lor. Printr-o decizie din 4 decembrie 2012, Consiliul Superior al Magistraturii a respins, cu majoritate de voturi, propunerea Inspekției judiciare, considerând că faptele de care reclamantele erau acuzate nu constituiau o abatere disciplinară.

La data de 28 februarie 2012, Direcția Națională Anticorupție (DNA), ca urmare a sesizării din oficiu, a efectuat cercetări penale împotriva celor trei reclamante și, la data de 3 aprilie 2012 a început urmărirea penală pentru infracțiunile de abuz în serviciu în formă agravată și pentru favorizarea făptuitorului.

Printr-o rezoluție din data de 7 august 2012, procurorul a dispus scoaterea de sub urmărirea penală a celor trei reclamante. S-a considerat că deși elementele constitutive ale infracțiunilor erau reunite, totuși, aplicând articolul 2 din Legea nr. 303/2004 (privind statutul judecătorilor și procurorilor) conform căruia judecătorii erau independenți și inamovibili și toate instituțiile erau datoare să respecte independența judecătorilor, aceștia din urmă nu puteau răspunde penal în condițiile prevăzute pentru abuzul în serviciu și de neglijența pentru hotărârile pronunțate în exercitarea atribuțiilor de serviciu. Apreciind că există îndoială asupra cadrului legal în care putea fi atrasă răspunderea penală a unui judecător pentru infracțiuni de serviciu care au ca obiect măsuri dispuse prin hotărâri judecătorești, DNA a dispus în baza principiului *in dubio pro reo* scoaterea de sub urmărirea penală.

Reclamantele au formulat plângere împotriva acestei rezoluții la Curtea de Apel, invocând faptul că au fost urmărite penal pentru soluția pe care au pronunțat-o în hotărârea din 22 februarie 2012. Printr-o hotărâre definitivă din data de 1 octombrie 2012, Curtea de Apel a respins plângerea.

Printr-o ordonanță din data de 29 ianuarie 2014, procurorul șef al DNA a infirmat din oficiu rezoluția din 7 august 2012 mai sus menționată, dispunând redeschiderea urmăririi penale împotriva celor trei reclamante.

Printr-un rechizitoriu din data de 15 aprilie 2014, DNA a dispus trimiterea în judecată a celor trei reclamante în fața Curții de Apel pentru comiterea infracțiunilor de abuz în serviciu, favorizarea făptuitorului și fals intelectual. Parchetul a reținut în ceea ce privește acuzația de abuz în serviciu că cele trei reclamante și-au încălcat atribuțiile de serviciu și au pronunțat o hotărâre nelegală, decizia lor fiind influențată de un element exterior, și anume suma de bani primită de a treia reclamantă din partea lui S.D.

Prin sentința penală din data de 19 mai 2016, Curtea de Apel a decis achitarea primelor două reclamante cu privire la toate capetele de acuzare. Prin aceeași sentință din data de 19 mai 2016, Curtea de Apel a disjuns cauza în ceea ce o privea pe a treia reclamantă, ținând cont de faptul că dosarul penal în care această reclamantă era acuzată de luare de mită în raport cu pronunțarea hotărârii din data de 22 februarie 2012 era pendinte în fața Înaltei Curți.

Împotriva sentinței penale mai sus menționate au formulat apel Parchetul, a doua reclamantă și a treia reclamantă. Parchetul a contestat achitarea primelor două reclamante, considerând că vinovăția lor a fost dovedită.

Printr-o hotărâre definitivă din data de 14 iunie 2017, Înalta Curte le condamnă pe prima și a doua reclamantă la pedeapsa de patru ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu.

La data de 19 ianuarie 2018, primele două reclamante au declarat recurs în casație în fața Înaltei Curți împotriva hotărârii definitive din data de 14 iunie 2017.

Printr-o hotărâre definitivă din data de 7 noiembrie 2019, Înalta Curte a respins recursul în casație ca nefondat. Înalta Curte a reamintit că independența judecătorilor nu este absolută și că aceasta merge mână în mână cu principiul răspunderii judiciare, principiul legalității tuturor actelor de justiție și principiul egalității în drepturi a cetățenilor. De asemenea, a considerat că fapta judecătorilor care, în exercitarea atribuțiilor lor oficiale, în mod intenționat sau cu rea-credință, au îndeplinit un act în cadrul funcției lor cu încălcarea legii și au cauzat astfel un prejudiciu sau au încălcat drepturile legitime ale unei persoane fizice sau juridice, ar putea atrage răspunderea lor penală pentru infracțiunea de abuz în serviciu. Aceasta a explicat că răspunderea penală pentru abuzul în serviciu intervine nu atunci când faptele de care este acuzat judecătorul sunt simple erori, constând într-o evaluare incorectă a probelor și/sau o interpretare și o aplicare eronată a legii, efectuate în mod pur aleatoriu și neintenționat - situații care pot fi corectate prin intermediul căilor de recurs -, ci atunci când comiterea faptelor care conduc la o soluție ilegală este rezultatul unei atitudini conștiente și deliberate care se încadrează în conceptul de rea-credință.

Printr-o sentință penală din 10 mai 2018, confirmată de Înalta Curte printr-o hotărâre definitivă pronunțată la data de 27 martie 2019, Curtea de Apel a condamnat-o pe a treia reclamanta pentru comiterea infracțiunii de abuz în serviciu.

Capetele de cerere, procedura și componența Curții

Invocând articolul 7 (nicio pedeapsă fără lege), reclamantele s-au plâns, în special, de lipsa de claritate și de previzibilitate a dispozițiilor legale care incriminau abuzul în serviciu, indicând că nu puteau prevedea că pronunțarea unei hotărâri judecătorești de către un judecător în exercitarea funcțiilor sale ar putea constitui elementul material al acestei infracțiuni.

Cererile au fost depuse la Curtea Europeană a Drepturilor Omului la 7 mai 2018, 15 octombrie 2018 și respectiv la 1 noiembrie 2019.

Hotărârea a fost adoptată de o Cameră formată din șapte judecători, compusă după cum urmează

Lado **Chanturia** (Georgia), *presedinte*,
 Jolien **Schukking** (Olanda),
 Faris **Vehabović** (Bosnia și Herțegovina),
 Ana Maria **Guerra Martins** (Portugalia),
 Anne Louise **Bormann** (Danemarca),
 András **Jakab** (Austria),
 Ioan Florin **Streteanu** (România), judecător *ad hoc*,

și, de asemenea, Simeon **Petrovski**, *grefier adjunct de secție*.

Hotărârea Curții

Articolul 7

După ce a considerat oportun să examineze cererile împreună într-o singură hotărâre, Curtea a declarat cererea introdusă de a treia reclamantă (nr. 57849/19) inadmisibilă, capetele de cerere fiind nefondate și/sau tardive.

Cu privire la cererile introduse de primele două reclamante, Curtea a observat că articolele de lege care au incriminat succesiv infracțiunea de abuz în serviciu aveau un conținut similar și defineau această infracțiune ca fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei alte persoane.

Curtea observă că legiuitorul a utilizat o formulă destul de generală pentru a defini comportamentul sancționabil. Prin urmare, legea internă nu conține o listă exhaustivă a conduitelor pasibile de sancționare. Astfel cum Curtea a avut deja ocazia să sublinieze, cerința de precizie a legislației nu se opune unei formulări în termeni generali în domeniul dreptului penal. Funcția decizională încredințată instanțelor servește tocmai la înlăturarea eventualelor îndoieli care ar putea persista cu privire la interpretarea normelor și permite luarea în considerare a evoluțiilor din practica cotidiană.

Curtea observă apoi că, pentru a decide dacă faptele de care sunt acuzate reclamatele intrau în sfera dreptului penal, instanțele naționale au aplicat textul de lege ce definea abuzul în serviciu ținând cont de contextul legal mai general al dreptului constituțional și al legilor care guvernau activitatea magistraților.

Curtea amintește că, în conformitate cu dispozițiile articolului 7 din Convenție, ea trebuie să aibă în vedere dreptul intern „în ansamblul său” și felul în care acesta era aplicat la momentul relevant.

Astfel, în prezenta cauză, instanțele naționale au luat în considerare că, pe de o parte judecătoria, în exercitarea funcțiilor lor, sunt independenți și se supun numai legii și, pe de altă parte, controlul deciziilor judiciare este asigurat în cadrul căilor de recurs.

Cu privire la condițiile de previzibilitate a efectelor legii, rezultă din exemplele de jurisprudență internă depuse în dosar, că instanțele naționale au decis într-o manieră constantă că magistrații nu ar putea fi trași la răspundere penală pentru abuz în serviciu pentru pronunțarea unei hotărâri judecătorești, chiar dacă motivele invocate erau incorecte. Jurisprudența în cauză arată că răspunderea penală a magistraților ar putea fi pusă în discuție numai în situațiile în care aceștia și-ar fi exercitat atribuțiile de serviciu cu rea-credință. Pentru a se reține calificarea de abuz în serviciu trebuia să se facă o distincție între situația în care o hotărâre a fost pronunțată cu bună-credință și situația în care un judecător a interpretat cu rea-credință și în mod deliberat o normă de drept într-un mod contrar sensului acesteia, orientând astfel procesul către o soluție contrară legii și încălcând premeditat normele legale.

Curtea notează în particular ca reclamatele erau judecătore specializate în drept penal cu o vechime de mai mulți ani în magistratură. Având în vedere statutul și experiența lor, așteptarea ca acestea să acționeze cu mare prudență și să acorde o atenție deosebită evaluării riscurilor implicate de profesia lor nu era nerezonabilă. La momentul respectiv, sistemul juridic român conținea o serie de indicații clare și imperative din care se putea deduce că fapta unui judecător de a pronunța cu bună știință, cu încălcarea prevederilor legale, o hotărâre judecătorească care cauza un prejudiciu era susceptibilă să constituie infracțiune fără ca o astfel de calificare penală să pună în discuție independența garantată profesiei de legea fundamentală și de documentele internaționale. Prin urmare, părțile interesate nu ar fi trebuit să aibă vreo îndoială cu privire la consecințele la care se expuneau adoptând hotărârea contestată.

Curtea observă în completare că instanțele naționale au considerat în mod unanim că un judecător era un funcționar în sensul definit de articolul 175 din noul cod penal și că putea fi subiectul activ al infracțiunii de abuz în serviciu. Ele au judecat de asemenea, bazându-se pe jurisprudența pertinentă, pe de o parte, că există o regulă generală potrivit căreia pronunțarea unei hotărâri judecătorești nu poate da naștere unei proceduri penale împotriva unui judecător, care este independent și ale cărui decizii pot fi revizuite numai în cadrul căilor de atac și, pe de altă parte, că răspunderea penală a unui judecător poate fi angajată numai dacă sunt îndeplinite anumite condiții, stabilite în jurisprudență.

Curtea notează, la fel ca instanțele naționale, că fapta imputată reclamantelor nu constă în pronunțarea unei hotărâri judecătorești în sine, ci în faptul că acestea au adoptat o anumită conduită anterioară redactării acestei hotărâri și au construit apoi, cu bună știință, un raționament juridic contrar legii în vederea pronunțării unei soluții preconceptuate în scopul de a pronunța o anumită soluție în cauza privindu-l pe S.D., și cauzând astfel un prejudiciu. Astfel, autoritățile naționale au considerat că reclamantele au alterat faptele pentru a face posibilă aplicarea principiului *ne bis in idem* într-o cauză dedusă judecării lor.

În această privință, Curtea acordă importanță examenului realizat de Înalta Curte care a indicat că scopul cercetării penale nu era analiza legalității sau temeinicia unei hotărâri pronunțate în urma unei judecări - acest rol revenind exclusiv organelor de control competente prevăzute de lege - ci de a identifica, dincolo de această soluție, o conduită contrară atribuțiilor de serviciu și care ar putea corespunde elementului material al infracțiunii, un mobil al activității, care ar putea uneori să influențeze soluția. Deci, instanțele naționale au făcut o distincție între o faptă care putea angaja răspunderea penală a reclamantelor și o decizie luată cu bună-credință.

Curtea acordă o atenție deosebită faptului că reclamantele și-au formulat plângerea în fața instanțelor naționale superioare, care au răspuns explicând structura infracțiunii și stabilind elementele sale constitutive în cazul de față. De asemenea, instanțele naționale au analizat argumentul reclamantelor conform căruia independența judecătorilor garantată profesiei de legea fundamentală și de documentele internaționale s-ar opune unei condamnări penale pentru abuz în serviciu pentru pronunțarea unei hotărâri judecătorești. Ele au indicat, în această privință, modul în care independența judecătorilor ar trebui interpretată și înțeleasă în lumina principiilor constituționale și a documentelor internaționale pe care le-au considerat relevante în cauză.

Curtea concluzionează că articolele de lege ce pedepseau abuzul în serviciu la momentul săvârșirii faptelor împreună cu jurisprudența interpretativă erau formulate de manieră suficient de clară pentru a permite reclamantelor, ele însele judecătoare, să aprecieze, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, că acțiunile lor erau susceptibile de a conduce la o condamnare penală, fără ca garanția independenței justiției să fie pusă în discuție. În plus, interpretarea făcută de instanțele naționale pentru a stabili răspunderea individuală a reclamantelor a fost concordantă cu substanța infracțiunii în cauză.

În consecință, nu a avut loc o încălcare a articolului 7 din Convenție.

Hotărârea este disponibilă numai în limba franceză.

Acest comunicat de presă este un document produs de Grefa Curții. Nu creează obligații pentru Curte. Deciziile și hotărârile pronunțate de Curte, precum și informații suplimentare referitoare la aceasta, pot fi obținute la adresa următoare www.echr.coe.int. Pentru a vă abona la comunicatele de presă ale Curții, vă puteți înscrie aici : www.echr.coe.int/RSS/fr sau să ne urmăriți pe X (Twitter) [@ECHR_CEDH](https://twitter.com/ECHR_CEDH) și @Bluesky [@echr.coe.int](https://bsky.app/profile/echr.coe.int).

Contacte pentru presă

echrpress@echr.coe.int | tel : +33 3 90 21 42 08

Jurnaliștii pot solicita informații Unității de presă prin e-mail sau telefon.

Denis Lambert (tel : + 33 3 90 21 41 09)

Tracey Turner-Tretz (tel : + 33 3 88 41 35 30)

Inci Ertekin (tel : + 33 3 90 21 55 30)

Neil Connolly (tel : + 33 3 90 21 48 05)

Jane Swift (tel : + 33 3 88 41 29 04)

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost înființată în 1959 la Strasbourg de către statele membre ale Consiliului Europei pentru a examina presupuse încălcări ale Convenției Europene a Drepturilor Omului adoptată în 1950.